

14. RAKENDUSLINGVISTIKA KONVERENTS

23. ja 24. aprillil 2015 korraldas Eesti Rakenduslingvistika Ühing Tallinnas 14. rakenduslingvistika kevadkonverentsi teemal „Sõna ja grammatika”. Konverents keskendus keele funktsionaalsele ja formaalsele kirjeldamisele, keeleressursside loomisele, haldamisele ja kasutamisele; sõnavara ja grammatika koostoimele, omandamisele ja õppimisele, hõlmates nii (pool)automaatselt kui ka käsitsi loodud leksikone ja grammatikaid. Konverentsil osalesid lingvistid, leksikograafid ja keeletehnoloogid, samuti keeleõppe spetsialistid. Kahe päeva jooksul oli kavas 43 ettekannet, sh neli plenaarettekannet kutsutud esinejatel.

Kaks kutsutud väliskülalist andsid ülevaate tänapäevase leksikograafia väljakutsetest, eesmärkidest ja juba ka saavutustest. Möödunud kümnendi teisel poolel sai selgeks, et leksikograafia on paratamatult lahkumas pabermeediumist digitaalmeediumisse, millega kaasnes traditsiooniliste keelekirjeldusmeetodite ümbermõtestamine täisautomaatseteks koostamispõhimõteteks. Innovatiivsed e-sõnastikud saavad tuge arvutilingvistikast (sh korpuslingvistikast) ning panustavad omakorda selle rakendustesse. Keskseks märksõnaks on jätkuvalt loomuliku keele töötlus (NLP). Simon Krek (Jožef Stefan Institute, Sloveenia) avas konverentsi ettekandega „Language resources, standardization and modern trends in NLP”. Esineja tutvustas e-leksikograafia Euroopa võrgustikku, mis on üks COST-i (European Cooperation in Science and Technology) koostöömeetmeid, ja selle raames töötava nelja töögrupi eesmärgid: Euroopa sõnastike integreeritud kasutajaliides, retrodigitaliseeritud sõnastikud, inno-

vatiivsed e-sõnastikud, leksikograafia ja leksikoloogia üleeuroopalises perspektiivis. Iztok Kosem (Trojina, Institute for Applied Slovene Studies, Sloveenia) tutvustas ettekandes „From corpora to learning tools and beyond: Applied linguistics projects in Slovenia” korpusepõhiste keeleõppevahendite koostamismõimalusi ning tutvustas kahte sloveeni keele õppevahendit: pedagoogilist grammatikat ja sõnamängu.

Teise konverentsipäeva kaks plenaristi esindasid Eesti lingvistikat. Tiit Hennoste (TÜ) tõi ettekandes „Suuline süntaks: mittelause liikmed” esile suulise keele süstemaatilised nähtused, mis ei ole kirjeldatavad kirjaliku süntaksi terminites: mittelauseliikmed, mis ei mahu olemasolevasse mittelauseliikmete definitsiooni, ümbertegemise abivahendid, tagasivõtuga taasaktiveeritud elementide taaskasutused, taasaktiveeritud ja muudetud elemendid ning projektsiooni suuna muutmise kujunenud elemendid. Annika Viht (TLÜ) andis ettekandes „Rakenduse uurimisest ja uurimuse rakendamisest eesti grammatika kirjeldamise ajaloos” ülevaate nii rakenduslikest kui ka teoreetilistest tugipunktidest grammatikakirjelduse traditsioonis. Paradigmamuutus rakenduslikult keskmelt mitmekesistele teoreetilistele ja empiirilistele alusuuringutele toimus esineja hinnangul 1960. aastatel. Selle mõjul hakkasid välja arenema tänaseks kesksed rakenduslingvistilised alad, nagu keeletehnoloogia, leksikograafia, keeleomandamine.

Konverentsi põhiprogrammis peeti seitseteist ettekannet, mis jagunesid kolme temaatilisse sektsiooni, ning Neeme Kahuski ja Olga Gerassimenko demoesitlus „Korpuste otsingumootor KORP”.

Sektsiooni „Poliitika ja keelekasutus” (juhataja Tiit Hennoste) alustas Krista Kerge ettekandega „Valimisprogrammide keel ja stiil 2015”. Esineja võrdles tekstianalüüsi meetoditega erakondade valimisprogrammide sissejuhatus- te emotsionaalsed tooni ning keele- ja stiilieelistusi, samuti neis sisalduvaid hinnangukategooriaid. Addi Rull, Tõnu Tamme ja Leo Võhandu keskendusid ettekandes „Eesti põhiseaduse lingvistiline analüüs” põhiõigustele ja vabadustele (§ 8–55) ning leidsid statistiliste meetoditega, et põhiseaduse teksti oleks võimalik formaalselt vähendada 20 % kitsenduste arvel. Seda toetab ka kaas- aegne põhiõiguste tõlgendamise teo- ria, mille kohaselt kitsendused peaksid olema määratletud seadustes ja teistes normatiivaktides. Riina Reinsalu esitas ettekandes „Juhiste esitamine haldusakti- des” sõnastusmallid ja lausestruktu- rid, mis toetavad korralduste, otsuste ja käskkirjade kommunikatiivset eesmärki: võimupositsiooni juhised vormistatakse *da*-infinitiivi tarinditena, mis sageli lisa- takse deklaratiivse kõneteo koosseisu (nt *X annab korralduse, otsustab + da*-infini- tiivi tarind). Tõnu Tender tutvustas ette- kandes Eesti keelepoliitilist otsust liitu- da 2014. aasta sügisest CertiLingua võr- gustikuga, mis tunnustab akrediteeritud õppeasutuste lõpetajaid kahe võõrkeele B2-keeleoskustaseme sertifikaadiga.

Konverentsi pikima programmiga oli „Keeletehnoloogia ja leksikograafia” sektsioon (juhatajad Jelena Kallas, Kadri Muischnek, Margit Langemets), mis jagunes kolmeks alateemaks. Arvutiling- vistilisi rakendusi ning korpuse töötle- mise meetodeid esitlesid Siim Orasmaa („Sündmuste tuvastamise probleem loo- muliku keele automaattöötlemises”), Kadri Muischnek, Kaili Müürisep ja Tiina Puo- lakainen („Eesti keele sõltuvuspuude pank”) ning Eleri Aedmaa („Statistilised meetodid ühendverbide tuvastamisel tekstikorpustest”). Leksikograafiliste kit- saskohtade üle arutlesid Enrique Lucena Torres („Language contact phenomena in

the DRAE (Dictionary of the Royal Span- ish Academy)”), Laura Kamandulytė- Merfeldienė ja Ingrida Balčiūnienė („The main communicative functions of sponta- neous conversation: Evidence from syn- tactically coded corpus of spoken Lithua- nian”) ning Tarja Heinonen („When the dictionary is not compiled from scratch – updating the Dictionary of Contemporary Finnish”). Sektsiooni kolm ettekannet olid leksikoloogilise suunitlusega. Ühis- kondlikku mõju leksikale ja sedakaudu keelearengule konstateerisid Merike Risti- kivi („Ladina terminid ja õigusharidus: erialase sõnavara omandamisest”) ning Marit Alas („Kohanimedele teke, säilimine ja kadu Vergi poolsaare näitel”). Maria Tuulik ja Ene Vainik uurisid ettekandes „Tunnete omadused korpusetekstides” tundesõnade naabrussuhteid eesmärgi- ga tuvastada süstemaatilisi nähtusi ning esitada sedalaadi semantilist infot kee- levaras. Tundesõnade iseloomustavate omadustena vaadeldi hinnangut, aktiiv- sust ja tugevust.

Põhiprogrammi lõpetas konverentsi keskne teema „Sõna ja grammatika” (ju- hataja Maria Tuulik). Riina Kasterpalu vaatles ettekandes „Eestikeelse jaatuse grammatikast” partiklite *jah, jaa* ning *jaajaa* valikukriteeriume suhtlustegevus- ses. Heete Sakhai ja Ann Veismann testi- sid võimalust prosoodiliselt tuvastada eri tüüpi ühendverbe („Afiksaaladverbidest läbi prosodia prisma”). Jaana Kotilainen kõrvutas ettekandes „Intensiivsusprefik- soidid grammatiseerumise teel: hiigelpi- kal, mitte purulühikesel” põhisõna (eriti adjektiivivi) intensiivistavate eesosiste se- mantilisi ja grammatilisi kasutusvõima- lusi ning produktiivsust ja määras selle järgi keelendite grammatiseerumise määra. Helle Metslang ja Külli Habicht otsisid ettekandes „Eesti kirjakeele areng- ust: kas kõigepealt oli vahekeel?” vana kirjakeele materjalist vahekeelele oma- seid jooni. Toona arendatud tõkelist kee- lekuju on autorite arvates võimalik võr- relda tänapäevaste saksa taustaga eesti keele õppijate õppijakeelega.

Konverentsil töötas kolm traditsioonilist töötuba. Lapsekeele töötoas (juhataja Reili Argus) esitati seitse ettekannet. Kristjan Kask analüüsis, kuidas arendada lapsohvrite intervjuerimise metoodikat („An analysis of police interviews with child victims”). Ingrida Balčiūnienė uurimisobjekt on spetsiifilise kõnearengupuudega vene laste narratiivsed oskused („Narrative language in Russian-speaking SLI children”). Mitmed ettekanded olid keskendunud keelelise arengu mõõtmisele: Signe Raudik, Marika Padrik ja Merit Hallap on koostanud eakohase kõnearengu määramise testi („3–4-aastaste laste kõne test”), Tiia Tulviste on huvitunud varieeruvuse mõõtmisest („Varieeruvusest eesti laste kõne arengus ja selle põhjustest”), Astra Schults tutvustas sõnavara varase arengu mõõtmise testi kohandamise printsiipe („Lühiversioon Eesti MacArthur-Bates’i suhtlemise arengu testist: sõnad ja suhtlemisliigutused”). Keeleomandamise protsessi üht tahku tutvustas Sirli Zuppingu ja Maigi Vija ettekanne „Kordused lapsekeeles ja sisendkeeles”. Reili Argus ja Victoria Kazakovskaya võrdlesid ettekandes „Acquisition of epistemic marking in Estonian and Russian” episteemilise modaalsuse omandamist eesti ja vene keeles.

Teise keele omandamise töötoas (juhataja Annekatrin Kaivapalu) oli Mare Kitsniku vaatmik („Tuumverbidest eesti B1- ja B2-taseme kirjalikus õppijakeeles”) ning seitse ettekannet, mille märksõnad on keeleõpikud (Marjut Vehkanen „Towards the L2 Finnish language communicative textbooks: Three examples used after 1930”; Liljana Skopinskaja, Suliko Liiv, Liina Vassiljev „The treatment of lexical collocations in EFL secondary school coursebooks in Estonia”), sõnamoodustus (Dmitri Leontjev „Dynamic assessment of L2 English word derivation knowledge: Exploring the teachability of word derivation”), adverbiaalid (Tuija Määttä „Some observations of verbs governing adverbials inflected in

local cases in texts written by Swedish-speaking learners of Finnish”; Kirsi Sandberg „Measuring complexity: Development of locative adverbials in written narration”) ning flektiivne morfoloogia (Annekatriin Kaivapalu „Quantifying perceived cross-linguistic similarity of Estonian and Finnish inflectional morphology”). Läbinisti ingliskeelse tööpaja lõpetas Helin Puksand kokkuvõttega tänavuaastasest emakeeleolümpiaadist teemal „Ilus eestikeelne lause”.

Ingliskeelne oli ka sotsiolingvistika töötuba, kus kuues ettekandes vaadeldi selliseid sotsiolingvistilisi nähtusi nagu laenamine (Ad Backus, Hülya Sahin „Exploring new methods in the investigation of borrowing: Recent studies on Dutch Turkish”; Judith Anso Ros „„Henry-setä miró y vio un pyörremyrsky”: Nonce borrowing in Spanish-Finnish bilingual children”), vähemuskeel (Kimmo Granqvist „Functional expansion of a minority language: The case of Finnish Romani”), sõnatähenduste divergents (Inna Adamson „Divergences in word meanings in texts of mass media in Russian in Estonia and in Russia”) ja koodikopeerimine (Helin Kask „English-Estonian code-copying in blogs”). Töötoa juhataja Anna Verschik esitas ettekandes „Towards a typology of phenomena on the interface of lexicon and morphosyntax” leksikaalses ja morfosüntaktilises koodivahetuses tekkivate struktuuri muutuste tüpoloogia.

Konverentsi lõpetas Eesti Rakenduslingvistika Ühingu aastakoosolek. Järgmine, 15. rakenduslingvistika konverents toimub erakorraliselt ühepäevase eestikeelse konverentsina 18. mail 2016 Eesti Keele Instituudis. Sellele järgneb 19.–21. mail rahvusvahelise rakenduslingvistika assotsiatsiooni Euroopa ühenduse AILA-Europe konverents „Re:thinking Applied Linguistics: Mobility, Diversity and Communication”.

MARIA-MAREN SEPPER